

Elégedetlen a zenész társadalom – sokkoló bérek – kivételezett együttesek

Mi lesz a TAO további sorsa, hogyan módosul az előadó-művészeti törvény, lesz-e és mikortól művészek számára is életpálya-model, kiszámítható előremenetel? Számos ügyel foglalkoztak a május közepén tartott kétnapos összejövetelen a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének, valamint a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének tagjai. A Zamárdiban rendezett tanácskozáson temérdek kérdés merült fel, ezeknek azonban csak egy részére akadt megnyugtató válasz. A zenei szakma elégedetlenségét emellett fokozza, hogy érzésük szerint szűkül a mozgásterük, fontos témákban nem kerül sor egyeztetésekre, válasz nélkül maradnak a leveleik, miközben körön kívüli sűgóemberek próbálják befolyásolni a döntéshozókat.

* * *

A szövetség elnöksége igen nagy aktivitással ostromolja a döntéshozók kapuit, ám ők ezt rendszerint figyelmen kívül hagyják

Kovács Géza, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke szerint nagyon hasznos volt a közgyűlés, hiszen ilyen gondok közepette még lényegesebb a folyamatos eszmecsere és az összefogás. E téren pedig a hazai szervezetnek nem lehet oka panaszra, hiszen szervezettségük nemzetközi szinten is méltán elismert, Amerikától Ausztráliáig kérnek tőlük tanácsot, számos külföldi együttes választja a magyar szövetséget mintának.

! Milyen megfontolás alapján tartott közös tanácskozást a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége és a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezete?

– Rendkívüli módon örültem annak, hogy néhány évnyi kihagyást követően Zamárdiban a munkáltatók és az egyéni érdekvédők (a szakszervezet) közösen hányták-vetették meg a napi problémákat. Ismét kiderült, egy hajóban evezünk, és egymás nélkül nem nagyon tudunk létezni. Szemben a színházi világgal, amely sajnálatos módon – politikai viták, értékrendi különbségek miatt – nem is tudjuk, hogy hányfelé szakadozott, nagy örömmel tölthet el minket, hogy ehhez képest a zenekari és énekkari élet szinte teljesen egységes.

! Egységesek-e a magyar szimfonikus zenekarok?

– Nem lehet figyelmen kívül hagyni azokat a repedéseket, amelyek – szerencsére nem politikai, hanem inkább megélhetési okokból – különbséget tesznek zenekar és zenekar között. Mi csak a zenekari szövetség tagjairól tudhatunk pontos információkat, de így meg tudjuk vitatni a mindennapi problémákat, és együtt tudunk fellépni a közös ügyekben. Mindenki örömmel fogadta azt is, hogy a Magyar Rádió zenei együttesei a

legutóbbi közgyűlés óta eltelt időszakban ismét a szimfonikus szövetség teljes jogú tagjaivá váltak. A közgyűlés egyhangú szavazással, közfelkiáltással fogadta őket. Sajnálatos módon van még két zenekar, amely úgy gondolja, hogy a szövetség keretein kívül tudja a legjobban az érdekeit érvényesíteni. Ami több mint különös, mert Európában nem ez a szokás. Nem létezik például olyan brit zenekar, amely ne volna tagja a Brit Zenekarok Szövetségnek, Franciaországban is mindegyik együttes tartozik valahová. Közép-Kelet-Európában is elől járnak ebben, elég a cseh vagy akár a bolgár rendszert nézni. Ennek a két zenekarnak nyilván jó oka van arra, hogy távol maradjon attól a közöségtől és attól az átláthatóságtól, ami ezt a szövetséget jellemzi...

! Mik a legfontosabb tanulságai a közös tanácskozásnak?

– Amikor most a beszámolóra készültünk, át kellett tekintenünk az elmúlt közgyűlés óta történeteket. Egyrészt örömmel megállapíthatjuk, hogy nem szűnt meg Magyarország zenekar. Ez azért különös érték, mert az elmúlt években ez Amerikában és Európában is megtörtént, ahogy az is megeseett, hogy több együttest összevontak. Ehhez képest Magyarországon 1990 óta csak gyarapodott a zenekarok száma. Persze a működés rendszerének bizonyos hiányosságai, hibái is felszínre kerültek. Itt természetesen elsősorban a finanszírozásra gondolok. A zenekarok támogatásának reálértéke lassuk be – s ezt kénytelenek vagyunk ismételtelen megállapítani – nem növekedett. Sőt, mint azt több helyen olvashattuk és tapasztaljuk a mindennapi életünkben, a pedagógus-életpálya-modell elszívó hatásával is már több zenekarnak szembe kellett néznie. Az a bruttó 177 ezer forintos átlagbér, ami a magyar hivatásos zenekaroknál, énekaroknál jellemző volt 2013-ban (a 14-es adatok feldolgozása hamarosan megtörténik) több mint sokkoló. Ezzel a bérrrel Közép-Európában is a középmezőnyben kulogunk. Ez bizony így tarthatatlan, főleg, ha

ÖSSZEÁLLÍTÁS A TANÁCSKOZÁS KÉT NAPJÁNAK NÉHÁNY HOZZÁSZÓLÁSÁBÓL:

„A terület értékeivel kevésbé tisztában lévőek hoznak a szakmát károsan érintő intézkedéseket...”

Kovács Géza, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségének elnöke emlékeztette a jelenlévőket, hogy amikor az előadó-művészeti törvény megszületett, nagy visszhangot váltott ki Európa-szerte, s azóta is sokan tanulmányozzák, tartják követendő példának.

Szó esett arról is, hogy általános vélemény szerint elhibázott volt a korábbi kategóriamegjelöléseket és kritériumokat megváltoztatni. A bevezetett módosítások nyomán az állam a saját pozitív lépéseit sem tudja megfelelő végrehajtás hiányában előnné kovácsolni, így a központi költségvetési támogatások növekedése nem az intézményeknél, hanem a fenntartóknál jelentkezik. Az előadó-művészet szereplői számára gondot okoz, hogy az EMMI-ben nem kap megfelelő képviseletet a művészet, és aggodalommal néznek szembe azal, hogy a terület értékeivel kevésbé tisztában lévőek hoznak a szakmát károsan érintő intézkedéseket...

„A szakmai képviseleteket megpróbálják kiszorítani”

Popa Péter, a MSzZSz főtájkára is megerősítette, hogy szűkül a mozgáster, ami a szakmai szervezetek számára biztosított. Megismertette a tagságot azoknak a leveleknek a tartalmával, amelyekkel a zenekarok tarthatatlan helyzetére kívánták felhívni a döntéshozók figyelmét, megoldási javaslatokkal kiegészítve, és amelyekre nem kapott idáig érdemleges választ a Szövetség. Érthetetlennek nevezte, hogy a Magyar Művészeti Akadémia Zenei Tagozata sem tud arról, miszerint feladatuk lenne az előadó-művészi életpálya kidolgozása, amelyhez a Szövetség felajánlotta szakmai segítségét. Elmondta, hogy a Nemzeti Kulturális Alap is a változások küszöbén áll, és ezek az előzetes hírek alapján nem a szakmai szervezetek súlyának növekedését

fogják jelenteni, mint ahogyan az is intő jel, hogy a nemrég létrehozott Cseh Tamás Kollégiumban egyetlen zenei végzettségű, vagy akár szakmai szervezetek által delegált kurátor sincsen. Az évről-évre kisebb NKA-keret pedig alig teszi lehetővé a folyamatosan növekvő igények kielégítését. Elmondása szerint egyre nagyobb veszélyben van a szakmaiság és a profizmus, amelyet súlyosbít a körön kívüli „tanácsadók” erősödő befolyása.

„A kijáró emberek hatékonyabbak, mint a szervezetek”

Dr. Gyimesi László, a MSzSz elnöke, az MZTSz főtitkára, aki emellett a Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanács elnöke, elmondta, sikerült elérni a tanácsnak, hogy megszülessen egy felmérés a bérvizsnyokról. Mindez két és fél éves munka eredménye volt. Mióta ennek eredményét megosztotta a tagokkal, azóta nem volt NEÉT-ülés, amely ne foglalkozott volna ezzel a témával. Sajnos, a Magyar Művészeti Akadémia figyelme is inkább a színházi-táncművészeti területre fókuszál... Veszprémben, a tavaly rendezett, országos tanácskozáson már szó esett az életpályamodellről, s ennek kidolgozására felkérést is kapott. Az ehhez szükséges forrásról azonban még senki nem beszélt...

Leszögezte, hogy a kulturális ágazatban a mára kialakult bérfeszültség sürgős megoldást kíván. Véleménye szerint szomorú, hogy most a kijáró emberek hatékonyabbak, mint a szervezetek, miközben ő még mindig a korrekt együttműködésben hisz. [\(Interjú a ...-ik oldalon\)](#)

Horváth Zsolt hozzátette, mióta zenekari igazgató, még nem látta ilyen gyengének a saját szakmáját. „Képtelenek vagyunk a döntéshozók felé artikulálni, nem tudjuk megfelelő irányba terelni a területünket. A NFZ bérszínvonalát kellene figyelembe venni a nemzeti kategóriába sorolt zenekarok bérei esetében, például 0,75-os szorzóval.”

A zenekarok „levelező” tagozata

A közgyűlés nagyon várt előadására másnap délelőtt került sor, amikor Devich János, a Zeneművészeti Bizottság elnöke arról beszélt, milyen szempontok alapján készítették el a javaslatot a támogatások szétosztásáról, s mi a helyzet a taóval.

Jó hírként számolt be arról, hogy jövőre ötven millió forinttal emelkedik a szétosztható összeg. Ez azonban szerinte sem elég arra, hogy ki tudják elégíteni a jogos igényeket. Megjegyezte, hogy van egy, általa „levelező tagozat”-ként aposztrofált része a muzsikosoknak, akik állandó levelezésben állnak a minisztériummal... A ZeBi azonban szeretne ragaszkodni ahhoz a koncepcióhoz, ami eddig is létezett, s ami az ország

azt szajkózzuk, hogy zenei nagyhatalom vagyunk... További problémát jelent az előadó-művészeti törvény 2011-es módosítása során bevezetett kategorizálási rendszer, amely funkciótól tette függővé, hogy ki melyik kategóriába kerül. Hat nagy vidéki zenekart a nemzetibe sorolták, jobb sorsra érdemes fővárosi zenekarok pedig ezt a minősítést nem kaphatták meg. A jelenlegi besorolási rend a geográfiai helyzet, a fenntartó milyensége alapján történt, így joggal teszik ezt szóvá azok a zenekari igazgatók, akik úgy érzik, hogy az általuk vezetett zenekar bőséggel tudná teljesíteni a legmagasabb elvárást is. Ez azonban ebben a rendszerben reménytelen...

! Milyen a kapcsolata a Szövetségnek a döntéshozókkal?

– Az előadó-művészeti törvény információk szerint újabb módosítás előtt áll, mi nem tudunk többet tenni, mint bejelenteni személyesen miniszter és államtitkár uraknak, hogy tapasztalatunkkal, adatbázisunkkal, tudásunkkal a rendelkezésükre állunk. Szívesen veszünk részt a következő módosításban. Remélem, a minisztérium sem feledkezik meg arról, hogy nélkülünk súlyos hibák kerülhetnek a törvénybe... Sajnálatos módon 2011-ben sem történt meg az a fajta egyeztetés, amelyet egy jogállamban az ember elvárna. Ez a probléma utat nyit egy olyan általános gondnak is, amit a közgyűlésen volt, aki igen nyersen vetett az elnökség szeméire... Az az abszurd helyzet állt ugyanis elő, hogy a szövetség elnöksége igen nagy aktivitással ostromolja a döntéshozók kapuit, jelzi részvételi szándékát, ám ők ezt rendszerint figyelmen kívül hagyják. Némelyek ezt az elnökség hibájaként róják fel. Felmerül a kérdés, ha az elnökség minden eszközzel szeretne közel kerülni a döntéshez, döntéshozókhöz, de mindig zárt kapukat talál, akkor mit tegyen? Menjünk a Kossuth térre mindnyájan? Ez képtelenség. Konokul és tántoríthatatlanul keressük azokat az állami és önkormányzati döntéshozókat, akiken nagyrészt múlik a hivatásos zenekarok és énekkarok élete.

! Milyen további témákkal foglalkoztak a tanácskozás során?

– A közgyűlésen felmerült az NKA további sorsának kérdése is. Bejelentések még nem hangzottak el, csak arra utaló nyilatkozatokat hallottunk, hogy változtatásokat terveznek az NKA kollégiumainak összetételében. Ez természetesen a mi szakterületeinket is érintené, hiszen zenekaraink, énekkaraink meglehetősen rendszeresen pályáznak a Nemzeti Kulturális Alapnál. Számunkra az is fájdalmas lenne, ha olyan szervezeti és értékrendbeli változásokon menne keresztül,

ami esetleg kizárná együtteseinket az érdeemi pályázásból.

Ilyen súlyú kérdés az is, hogy mi lesz a TAO-val. Az eredeti előadó-művészeti törvény hatálybalépését követően olyan adókedvezményként került az előadó-művészeti életbe, ami azóta létfontosságúvá vált. A hírek szerint volt olyan kormányzati szándék, ami az előadó-művészeti tevékenységet kivette volna a kedvezményezett sorából, és csak bizonyos sporttevékenységek számára maradt volna ez a lehetőség. Ez az előadó-művészeti életünk teljes egészének ellehetetlenülését eredményezné... Reméljük hát, hogy erre nem kerül sor. A TAO-törvény az unió jóváhagyásával működik Magyarországon. A kormány már most késésben van, hiszen jeleznie kell, hogy mely tevékenységek tartoznak az adórendszeren belüli kedvezményezett közé. Most tárgyalások folynak a kulturális tárcával arról, hogy voltak, vannak olyanok, akik visszaélnék ezekkel a lehetőségekkel. Valójában ügyeskednek a külföldi jegybevétel, a nézőszámmal. A mi szándékunk az, hogy a kormány lépjen kapcsolatba az unióval, s a jelenlegi törvény fenntartása mellett, egyidejűleg az érintett szakmai szervezetek és a miniszter mellé rendelt bizottságok bevonásával azonnal kezdjen neki a taóra vonatkozó jogszabály módosításának. Annak érdekében, hogy csak a jogalkotó eredeti szándékai szerint lehessen ezzel a lehetőséggel élni, és az ügyeskedőket zárják ki.

! A nemzetközi kapcsolatok terén is komoly munkát végez a Szövetség...

– Bár itthon a döntéshozók sokszor nem egyeztetnek a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével, szervezetünk a nemzetközi szinten mintául szolgál. A PEARLE szövetségünket tisztelte meg azzal, hogy személyemben az elnököt választotta meg az európai szervezet társelnökéül. Az európai jogalkotási folyamatokban a PEARLE nagyon aktívan vesz részt, és a magyar érdekek is nagyon markánsan jelennek meg. Más kontinensekről, Amerikából, Ausztráliából is megkeresik a szervezetünket, érdeklődnek működésünk felől, nem egy alkalommal kérnek tanácsokat, nézik meg az alapító okiratunkat. Jó mintául szolgálunk ugyanis az ő szervezeteikhez is.

Nagyon reménykedünk, hogy a magyar jogalkotók is tisztában lesznek azzal, hogy esetünkben egy roppant tekintélyes, nemzetközi hírnévnek örvendő, hatalmas tapasztalattal bíró, óriási tudású és adatbázisú szervezetről van szó. Nem tűzünk ki más célt a szakszervezettel együtt, mint a magyar kultúra minél magasabb színvonalának elérését. Azt reméljük, ettől a felismeréstől sokkal szorosabban vonnak be bennünket is a döntés-

hozók olyan kérdések előkészítésébe, amelyek a területünkre vonatkoznak...

* * *

„Közösen próbáljuk a problémákat megoldani”

Pozitív hangulatúnak tartotta a május közepén, Zamárdiban rendezett közgyűlést Dr. Gyimesi László, a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének elnöke, a Magyar Zeneművészek és Táncművészek Szakszervezetének főtitkára. Három fontos témát emelt ki a megbeszéltek sorából: a bérezést, az előadó-művészeti törvény változását és a helyi kollektív szerződéseket.

■ Mi indokolta, hogy munkavállalók és munkaadók közös tanácskozást tartsanak?

– Önmagában is nagyon példászerűnek, és szép dolognak tartom, hogy a zenekari igazgatók és a szakszervezeti tisztségviselők, a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetsége és szakszervezetünk közös tanácskozást szerveznek. Hiszen így együtt próbálják a problémákat feltárni, megoldásokat keresni rájuk. Sajnos, ez itthon egyáltalán nem tipikus... Most lehetőség volt arra is, hogy két napot töltsünk együtt, s ilyenkor, különösen az esti szabadidőben valóban oldottabb légkörben lehet tárgyalni.

A mostani megbeszélésről is elmondhatjuk, hogy bár számos gondról kellett tanácskoznunk, mégis jó hangulatú volt az együttlét. Nem támadtuk, nem marasztaltuk el egymást. Érdekes módon a legtöbb problémánk közös volt a munkáltatókkal. Amennyire ugyanis egy bérkérdés feszíti a zenészeket, hasonló módon és mértékben teszi ezt az igazgatókkal is, s változtatja nagyon nehézé a munkájukat. Tudják jól, hogy a bér nem csupán azt jelenti, hogy ki mennyi fizetést kap, hanem azt is, hogy mindezért milyen minőségű munkát lehet elvárni, milyen embereket lehet megtartani, odaszerezdtetni... Megint csak az empátia szerepel e téren is az első helyen.

■ Milyen fontos témákat érintettek?

– Lényeges kérdés volt az egész finanszírozási rendszer, az, hogy az előadó-művészeti törvény szabályainak az esetleges módosításait hogyan lehetne felhasználni arra, hogy kedvezőbb kondíciók szülessenek. Ez megint csak közös kérdés és egyben közös érdek is. További témaként foglalkoztunk a munkaidőre vonatkozó kérdésekkel. Itt sincsenek különösen éles konfliktusok, mert nagyjából mindenki látja, hogy a terhelhetőségnek objektív határai vannak... Nem szabad túl sokat követelni, és nem is szabad túl keveset teljesíteni. Nincsenek hát nagy ellentétek.

Mindenkit érdekelt, hogy lesz-e életpálya-modell, mikor és milyen feltételekkel. Minderről sok szó esett a szakszervezeti megbeszéléseken is. Most még találgatás folyik arról, hogy egyáltalán megszületik-e, és mennyire alkalmas a terület arra, hogy minőségi kritériumokat megfogalmazzunk. Kérdés, hogy intézményekre, együttesekre vagy személyekre vonatkozzanak külön-külön, és melyiknek milyen hatása van. Ezek részben szakszervezeti, részben munkáltatási és összességében pedig szakmai kérdések. Ezek is igazolják, hogy a munkajog világát nem lehet elszakítani a szakmai kérdésektől, mert ezek együtt mozognak. A szakszervezeti szekcióban szó esett a szakmai nyugdíjról is. Jelenleg befagyott állapotban van, ami gondot jelent a munkavállalónak és munkáltatónak is.

■ Mi a véleménye a szakma érdekérvényesítő képességéről?

– A minisztérium – közelebről a kulturális államtitkárság – a törekvéseinket támogatja, nem lehet azt mondani, hogy nem képviselné a területet. De ebben az állami pénzelosztási rendszerben jelenleg nagyon sok versenyző van, s az érdekképviselő érdekérvényesítési potenciálja gyengébb, mint egy másik ágazatnak, kiscsoportnak. A miénknek ugyan van lobbij ereje, érvelésünk koherens, de problémáink társadalmi vizsgálódása sokkal gyengébb, mint más, az emberek hétköznapijaiban jelentkező kérdésekkel foglalkozó ágazatoknál.

■ Milyennek találta a találkozó hangulatát?

– El kell, hogy mondjam, a tanácskozáson megjelent és aktívan részt vett igazgatók kifejezetten munkavállaló-barátok. Ebből a szempontból is jó, fontos, hogy ezeken a zamárdi összejöveteleken az emberek beszélnek, találkoznak egymással, mert sokszor ilyen egyszerű dolgok vagy ezek hiánya befolyásolnak nehéz és komplikált döntéseket. Rácsodálkoznak, hogy ugyanolyan problémák vannak a másik együttesnél is, és sokszor megcsinálják, hogy a megoldásban is tudnak egymásnak segíteni.

– A zamárdi tanácskozásnak tervezzük a folytatását. Korábban viszonylag rendszerek voltak ezek a találkozók, az utóbbi néhány évben viszont nem tudtak létrejönni. A mostani azonban olyan hasznosnak bizonyult, hogy érdemesnek tűnik folytatni. Szakszervezeti oldalról mi egyébként erre rendszeresen sort kerítünk, van is hozzáde-ka. A szakszervezetnek ugyanis a szimfonikus zenekarok, énekkarok körében igen magas a szervezetsége – még nemzetközi viszonylatban is –, ami azt jelzi, hogy van értelme a munkánknak. R. Zs.

nagy zenekarait sorolta a nemzeti kategóriába. Úgy véli, ezeknél az együtteseknél több szempont is létezik, ami alapján rájuk esett a választásuk, például lehetőségük van a közvetlen zenekari utánpótlásra is a helyi felsőfokú zenei intézmények révén.

A TAO kapcsán elmondta, a művészeti bizottságok közösen írtak egy levelet, amelyben egyrészt részletezik, hogy milyen veszteség érne az intézményeket, ha ezt a forrást megszüntetnék, másrészt javaslatokat tettek arra, hogyan lehetne kiszűrni azokat, akik ezzel a forrással visszaélnék.

Kitért arra is, hogy vannak olyan együttesek, amelyek a kategóriák terén hiányolják a MINŐSÉG szempontját. A hivatalos munkában azonban szeretnék ezt a faktort kiemelni.

„Magyarországon még nem szűnt meg zenekar”

Devich János kiemelte, hogy Magyarországon még nem szűnt meg zenekar, s ezt nagyon fontosnak tartja. Hozzátette, sokat vár a készülő muzsikusi életpálya-modelltől is. A kommunikáció kapcsán pedig azt mondta el, hogy a ZeBi képviselőjeként időnként a miniszterrel való beszélgetésre is van lehetősége, az államtitkár pedig rendszeresen meghallgatja a véleményüket.

Azt is elmondta, nem volt könnyű a keret elosztása, de öten vesznek részt a bizottság munkájában, és részletes beszámolóik alapján döntöttek. Az Óbudai Danubia Zenekar a kiemelt kategóriába került, nekik úgy tudtak valamennyivel több pénzt adni, hogy a legmagasabb összegekből lecsíptek valamennyit. Az ő támogatásuk így is töredéke a többiekének... A nemzeti kategória a színházi felosztás analógiájára teremtődött, legalizálja azt a helyzetet, hogy más szintet jelentenek ezek az együttesek.

Megemlítette azt is, hogy a Szolnoki Szimfonikusok is törekednek a nemzeti kategóriába jutásra, akárcsak a Zuglói Filharmónia. Ez utóbbi együttes még egy további évre megkapta a Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet, a vele járó juttatással együtt.

„Senki sem fog a másik tetemén túlélni”

Hollerung Gábor azt nehezményezte, hogy a döntéseknek nincs előzetes vitája. Szerinte „a közönség azért távolodik, mert nem vagyunk képesek megszólítani. Nekünk az egyetlen erőnk, ha egymással szolidárisak vagyunk, senki sem fog a másik tetemén túlélni.”

Gerenday Ágnes befejezésként még azt is elmondta, a minisztériumban munkacsoport született, amelynek az a feladata, hogy a tao-val és az életpálya-modellel foglalkozzon. A cél éppen az, hogy a tao-nál kiküszöböljék a visszaéléseket, az együttesek számára pedig kedvezőbbé tegyék a rendszert.